

Hanne Marie Svendsens motiveringstale til Rasmus Nikolajsen i anledning af uddelingen en særlig hæderspris fra Statens Kunstfonds Legatudvalg for Litteratur, december 2015

Først en tak til kunstfondens legatudvalg for litteratur for den hæder at jeg med navns nævnelse er blevet udpeget til at bygge bro mellem generationerne og udpege kandidaten til den særlige ærespris, der skal gives til en yngre forfatter, som, mener jeg, ikke har fået tilstrækkelig opmærksomhed og fortjener at blive fremhævet.

Det har ikke været nogen helt nem opgave. Der er rigtig mange yngre forfattere – af alle køn, men jo ikke mindst kvinderne – der har skrevet fine stilbevidste bøger og har noget at fortælle. Om arbejdslivet, det politiske, ægteskaber, om klimaforværringen. Mange af disse bøger har med god grund været i mediernes søgelys.

Men bøgernes levetid er kort, nu mere end nogensinde. En måned, et par måneder måske. Så er bogen suget ned i malstrømmen for at give plads til andre. Det nye er altid det mest spændende.

Selv om det måske ikke er helt nyt. Tænk nu på klimadebatten. Her tillader jeg mig, egocentrisk som man er, at gøre opmærksom på en roman, der udkom for nøjagtig 30 år siden. Guldkuglen hedder den, og dens motto er hentet fra en mellemamerikansk indianermyte: De store træer bærer himlen oppe med deres kroner. Hvis man ødelægger livsbetingelserne for de store træer, falder himlen ned, og jorden dækkes af mørke. Den roman handler om, hvordan vi ødelægger naturen uden at tænke på, at det er os selv vi ødelægger. Ikke uaktuelt her i klimadebattens dage.

Ja, bøgernes liv er kort. Der skal helst skrives journalistisk eller udgives en bog hvert eller hvert andet år, hvis man skal forblive i opmærksomhedsfeltet. Og derfor kom jeg til at tænke på, at jeg allerhelst ville pege på en fremragende ung dansk forfatter, der er blevet lidt glemt i det frodige danske litterære landskab, fordi der er langt imellem hans bøger. Rasmus Nikolajsen.

Når man bliver gammel. sker det, at man glemmer et ord. Det kan være et ganske almindeligt ord for genstande eller begreber, et ord man ofte har brugt. Men nu er det væk.

Hvad gør man så? Jo man må jo prøve at grave lidt omkring det forsvundne ord, undersøge, hvad det kan have af rødder, se kontekster for sig, hvor man har beskæftiget sig med netop det ord.

Og pludselig er det der. Men i mellemtiden, mens man prøvede at grave sig ind til det lag på lag, er det blevet et nyt ord. Det vibrerer af nye meninger. Det er ikke mere den sædvanlige frase. Nu har man virkelig tænkt over ordet og gjort det til sit.

Sådan har jeg det, når jeg læser Rasmus Nikolajsens tekster. Han lader mig genopdage ordene.

Som en anden Mahler bruger han gesunkenes Kulturgut, f. eks de gamle socialistiske sange, remixer, leger med bogstaver lyde og klange, bringer det sunkne frem i lyset i en helt anden form. Der er megen humor og leg i hans tekster, men også sorg, angst for det fragmenterede, for det kaos, som er menneskers livsvilkår.

Den lille tætte form med de mange vilde metaforer og sammenligninger fører vidt omkring, til andre steder, andre erfaringer. Der er essays, diskussioner om litteratur, kunst, politik og vores forhold til naturen. Små historier om dagliglivet, om sociale problemer om vanskeligheder med økonomien, med at leve som digter af skatteydernes penge, "En tanke gemt i hjernen som en bombe i en pose stoppet ind under sædet." "Der er ingenting i verden så stille som løn, der går ind på en konto."

Eller om parforholdet:

"Engang var vi det yndigste par, ja, altid med et SPIL på læben, men selv bjerge brokker sig, og nu piller vi os fra hinanden. Hvor flotte de var! Hvor mange danse de bar os igennem! Nu er den ene sko utæt, den anden udtrådt."

På otte linjer har forfatteren opridset en ægteskabsroman. Som H.C. Andersen skrev efter at have fortalt en familietragedie: Det var en sørgelig historie – men lille. Ja, han gjorde det på fire linjer.

Hvad er det så, der binder dette mylder af tanker, fortællinger, udflugter i fortid og nutid sammen, hvad skaber orden i kaos? Det er systemerne.

Rasmus Nikolajsen er systemdigter. Ligesom Inger Christensen, ligesom Klaus Høeck og flere andre bruger han systemerne som et bolværk mod kaos. De regulerer kaos, giver holdepunkter, Det er morsomt, elegant, men det er også, for at bruge et dyrt ord: eksistentielt. Formen beskytter mod kaos, Men bag formens bolværker er det hele presset sammen. Hverdagen, angsten, det store skred, usikkerheden, det alment menneskelige.

Rasmus Nikolajsen søger. Hver bog er en rejse ind i ukendt land. Han finder meget på den rejse. I sin seneste bog. Den U lykkelige boghandler, søger digteren tilbage til naturen, væk fra civilisationen, mange menneskers umulige drøm. Men her bliver han OPSPØGT af spøgelse Krak, der viser det sig, har skrevet den roman, som han selv netop har destrueret. Han oplever det store skred, falder ind i en anden virkelighed, et evighedsperspektiv midt i hverdagen.

Som på en cykeltur op ad Dollerup bakke: "Når jeg lukker øjnene tror jeg, eller oplever jeg, at verden, når jeg åbner dem igen, vil være forvandlet til en slags paradis. Vejret vil atter være slået over på sol og samfundets goder være ligeligt fordelt. Men ikke bare det. Væggene, der rummer mig fx vil være skyagtige, men kropsvarme. En ny atmosfære vil være opstået, og man kan gå gennem vægge og ind i træer, som om man lysvågen spadserede omkring i et andet menneskes drøm. Denne svært håndgribelige lykkefølelse kan bedst anskueliggøres igennem dens modsats, en angstfølelse, som også kan være en følge af cykling: når man styrter."

Ja, verden er mangfoldig, mangetydig, kaotisk, fragmenteret, forståelig og uforståelig, fuld af skønhed, fuld af angst. Det er den også i Rasmus Nikolajsens bøger, hvor sproget er fysisk og levende. Og hvor hans beretninger udvider sig, opad og nedad og ud til alle sider, rummer fortiden, dens historie, dens litteratur,

og fremtiden og den angst, der er gemt i den. Læseren kan måske, som han skriver: "ved selv at finde frem til en eller anden form for mening i mine tekster, træne sig op til at blive bedre til at finde (på) en eller anden form for mening i sit eget liv."

Jeg glæder mig til at følge ham på hans videre rejse.

Hanne Marie Svendsen